



Zpravodaj sekce Větrné mlýny při Kruhu přátel TMB

HASACERT^{ik}

Ročník IX. číslo 10

Červen 2014

V tomto čísle:

Úspěchy a plány sekce

Brigáda Přemyslovice

Zájezd do Litvy

Krátce z Ruprechtova

Podzimní zasedání v TM Brno

Snažení v Borovnici

Ubytování na VM

Větrné mlýny na Hlučínsku

Odkud je ta pohlednice?

ÚVODNÍK

Vážení členové sekce Větrné mlýny při TM v Brně, vážení přátelé větrných mlýnů

I v loňském roce jsme společně prožili mnoho zajímavého. Byli jsme na brigádě v Přemyslovicích, kde jsme pomohli zrodu nového větrného mlýnku s turbínou. Uspořádali naše pravidelné zasedání, tentokrát v Brně s exkurzí na východní Moravu. A vrcholem našich akcí se stal úžasný zájezd do Litvy.

Finančně jsme podpořili dva projekty. Jednak jsme se rozhodli částkou 1000,- Kč podpořit portál Propamátky (podívejte se na www.propamatky.info), který všem co památku mají, nebo se o ně zajímají, přináší plno zajímavých a užitečných informací. Také jsme částkou 10 000,- přispěli do veřejné sbírky na obnovu větrného mlýna v Borovnici. Pevně věříme, že se dlouholeté úsilí Jiřího Chvojky posune do fáze, kdy se mlýn začne stavět a my budeme moci pomoci nejen finančně, ale také osobně na brigádě.

Pro letošní rok je výčet našich akcí o něco skromnější. Radimovi Urbánkovi se nepodařilo realizovat dlouhodobě plánovaný výlet za větrnou stodolou do Německa a já jsem letos hodně zaměstnán tím, že končím v zaměstnání, opravuji si domek a stěhuji se do něj. Takže kromě vydání tohoto Hasačertíka uskutečníme výjezdní zasedání sekce na Chadimově mlýně a pojedeme se podívat na větrné mlýny do Francie. Brigáda letos nebude. Zůstávají mi nedokončené projekty jako např. trička sekce, jednotné stojany před mlýny, DVD větrné mlýny, další díl Pexesa aj. Takže v důchodu budu mít co dohánět.

Chtěl bych jménem celé sekce popřát naším dvěma jubilantům. Pan Jiří Kozák z Donína se dožívá úžasných 90 let. Jeho věk mu už neumožňuje účastnit se našich akcí, ale se sekci žije, jsme v pravidelném kontaktu. Jemu patří velká zásluha za zachování unikátního větrného mlýna v Doníně.

Dalším jubilantem je jeden z neaktivnějších členů sekce, publicista a pořadatel zahraničních zájezdů Břeťa Koč, kterému je letos 70 let. Neuvěřitelné, vzhledem k tomu, kolik toho ještě stíhá, a jak často mění svoji polohu. Neustále krouží mezi třemi svými bydlišti a mnoha dalšími cíli.

Oběma jubilantům přejeme ještě hodně sil a elánu do dalších let. Přeji Vám všem krásné prázdniny a těším a se setkání na akcích, nebo v Býčkovících.

Jan Doubek





Plnění programu za rok 2013



Propagace větrných mlýnů jako technické památky

účast na GO 2013 Brno, články (Odersko, Turista aj.), konference

Příprava letáčků a brožur pro jednotlivé větrné mlýny

Pexeso č. 2. letáčky k mlýnům zatím ne,

○ **Pomoc při rekonstrukci větrných mlýnů**

- připravuje se Budišov, Kořenec,

○ **Pomoc při rekonstrukci větrných mlýnů**

- rekonstrukce mlýnků na SM – projekty, pomoc při stavbách, propagace

○ **Brigáda poslední víkend v srpnu** - Přemyslovice

○ **Zajistit vzájemnou informovanost členů o dění okolo VM**

- Vydán Hasačert – ik č. 9,
- organizací dvou setkání ročně (Německo nebylo, místo Ukrajiny Litva
- nyní výroční zasedání v Brně)

○ **Zvážit společné akce s větrníky,** nebylo

○ **Informační stojan před mlýny** – pomoc sekce pro zájemce

Společenská rubrika

Blahopřejeme našim členům,
kteří se letos dožívají kulatého životního jubilea:

Jiří Kozák 90 let
Břetislav Koč 70 let
Jiří Chvojka 65 let
Bohumil Tuzar 65
Svobodová Eva 55
Ivo Koukol 55 let
Jan Křeček 50 let
Roman Juriga 50
Karel Mlýnek 40 let



Program sekce Větrné mlýny při klubu přátel Technického muzea v Brně na rok 2014



Propagace větrných mlýnů jako technické památky

články, výstavy, TV dokumenty, exkuzce, aj.

Příprava letáčků a brožůr pro jednotlivé větrné mlýny

Letáčky A4, brožury rozsáhlejší

o Pomoc při rekonstrukci větrných mlýnů

- podpora obnovy VM v Borovnici, větrných mlýnků na SM, Budišov aj.

o Pokračovat v tradici brigád – 2014 kde?

o Zajistit vzájemnou informovanost členů o dění okolo VM

- vydáváním jednoho čísla klubového časopisu Hasačert {-iku}
- organizací dvou setkání ročně (v květnu zájezd Německo, v září Ukrajina nebo Francie příp. druhé Dánsko, v říjnu výroční zasedání sekce – Horní Dubenky)

o Zvážit přidání se ke světovému Dni větru – třetí neděle v červnu

o Informační stojan před mlýny – dotovat zájemce ze sekce 50% na stojan, zdarma návrh a tisk tabule

o Příspěvek na rok 2014: bude 300,- Kč. Č. účtu je: 670100/2201551756/6210

VM ve Velkých Těšanech je Národní kulturní památkou!

Seznam národních kulturních památek se rozrostl také o větrný mlýn ve Velkých Těšanech nařízením vlády ze dne 28. května 2014. Statut národní kulturní památky je uznáním toho, že objekt je nositelem těch nejvýraznějších kulturních a historických hodnot. Je to také prestižní záležitost, která obvykle zvýší zájem a návštěvnost památky i k možnosti lépe dosáhnout na některé dotační tituly v rámci památkové obnovy. Pro majitele památky znamená zápis předešlým ocenění jejich dosavadní práce a úsilí.



Větrný mlýn ve Velkých Těšanech patří ke sloupovému typu s celodřevěnou otočnou konstrukcí. Pochází z 90. let 19. století. Je dokladem užitkového lidového stavitelství se zachovalým vnitřním vybavením včetně stavebních detailů. VM ve velkých Těšanech patří k nejzachovalejším objektům svého druhu v rámci celé ČR a je teprve druhým větrným mlýnem, který se stal národní kulturní památkou. Prvním je od roku 2010 zděný větrný mlýn holandského typu v Kuželově.

Petr Veselý

Informace k akcím v roce 2014

Podzimní zasedání sekce Větrné mlýny

Podzimní zasedání sekce větrné mlýny v roce 2014 se uskuteční ve dnech 13. a 14. září na vodním mlýně Martina Chadima v Horních Dubenkách.

Sraz bude tradičně v pátek večer. V sobotu bude zasedání pokračovat ve středních Čechách na Sedlčansku, návštěvou torza původně zřejmě rozsáhlého větrného mlýna u obce Příčovy u Sedlčan a zděného vodního mlýna, který byl přenesen v letech 2009 - 2010 z Radešic u Petrovic do budovaného skanzenu Muzea vesnických staveb středního Povltaví ve Vysokém Chlumci u Sedlčan kde nás provede přímo pan ředitel Luboš Procházka. Mlýn je vybaven polo-uměleckým složením (projekt transferu mlýna Ing. arch. Petr Dostál, projekt mlýnského zařízení Luděk Štěpán, realizace zařízení sekerník a tesař František Mikyška) a také interiérovými expozicemi. Podle času by bylo též možné navštívit historickou a etnografickou expozici Městského muzea v Sedlčanech.

V neděli bude zasedání sekce a prohlídka Chadimova mlýna.

Prosím o zasílání závazných, ale třeba i jen předběžných přihlášek. Podle počtu přihlášených budeme připravovat ubytování, jídla, dopravu atd.



Za větrnými mlýny do Francie 26. září až 4. října 2014

Cesta:

osobními auty, přes Německo, vzdálenost Praha Calais cca 1200 km, okruhy po Francii cca 600 km. Tedy délka zájezdu bude stejná jako v Litvě.

Program:

26. 9. Sraz na noclehu na Česko-Německých hranicích.

27. - 28.9. Přezd před Německo a Belgie do severní Francie kraj Nord-Pas-de-Calais. Cestou navštívíme vybrané zajímavosti a Německu jednou přespíme.

29. 9. 2. 10. Ve Francii se nás ujme místní znalec pan Jean Bruggeman, který rekonstruoval desítky mlýnů v okolí i jinde. Ten nám připraví 4 denní program. Domluvil to s ním náš člen Henri Noubel, který s námi pojede, takže budeme mít průvodce znalého Francie i jazyka. Jeden večer strávíme s francouzskými kolegy a uděláme jim prezentaci našich větrných mlýnů.

3. 4. 10. Opět cesta přes Německo zpět se zastávkami na větrných mlýnech i jiných památkách. Opět s jedním noclehem

Odhad ceny: Cesta je dlouhá cca 1200 km (z Prahy). Takže celkem najedeme cca 3300 km. Tzn. při obsazení auta 4 lidmi bude doprava stát cca 2500,- Kč na osobu. Nocležné je třeba počítat cca 500,- Kč za noc (čím více lidí na pokoji, tím je cena menší), takže celkem cca 4000,- na osobu. Plus jídlo a vstupné. Můj odhad je, že výlet by mohl stát okolo 10 tis. na osobu.

Předběžné přihlášky: Doubkovi, Noubelovi, Kandlerovi, Hajkrovi, L. Procházka, B. Koč, M. Martincová, + ???. Kdo má zájem se přidat, dejte mi vědět co nejdříve, budu již shánět noclehy.

Záloha: 2000,- Kč na osobu do 31.7. na účet sekce tj. 670100/2201551756/6210

Zájezd připravují J. Doubek, H. Noubel a B. Koč.

Byli jsme v Litvě

Bylo nás sedm a vyrazili jsme koncem září 2013 nejen za větrnými mlýny do Litvy. Pro šest účastníků byla Litva zemí dosud nenavštívenou, takže očekávání byla různorodá. Já jsem oprávil své archivy ze tří cest do této země (1966, 1974, 2001), našel dokonce i snímky větrných mlýnů na dvou navštívených lokalitách, kam jsem se jako „inostránec“ v čase SSSR (1974) vlastně nesměl dostat, našel www stránky o litevských větrných mlýnech (www.malunai.lt), jejichž aktuálnost bohužel skončila údaji z roku 2009 a uvedený mejlový kontakt zůstal bez odezvy. Prolistoval jsem velkou fotopublikaci o větrných mlýnech v Litvě (z roku 1982) a do mapy překresloval desítky lokalit s větrnými mlýny (bez jistoty, které z objektů se dochovaly po 30 letech ve stavu hodném návštěvy). Nepomohly ani již zmíněné webové stránky s pečlivou dokumentací asi 70 větrných mlýnů, s podrobnou lokalizací a vyobrazeními jejich podoby i schématy technologie a také s fotografiemi jejich stavu až do začátku roku 2009; fotografie však současně dokumentovaly i postup chátrání některých objektů až do stadia terénní kupky porostlé křovím uprostřed pole či louky.

Logistika cesty vycházela z osvědčeného schématu našich předchozích cest do Dánska a Maďarska v mezích možností na jednom či dvou místech pobytu v cílové zemi a odtud s hvězdicovými okruhy za zajímavostmi (a to nejen větrnými) a návraty na dočasnou základnu. Vzhledem ke vzdálenosti Litvy jsme tuto ideu museli rozšířit o „mezipřistání“ a noclehy ve Varšavě či v její blízkosti při cestě tam i zpět.

Cestou do Litvy se posádky dvou osobních aut vyjíždějících z Prahy a z Přerova sešly (v obou případech po navigačních „zpeřstěních“ navzdory aktuálně aktualizovaným radám GPS navigátorů) asi 20 km před Varšavou v hotelu kongresového centra v městečku Ostrów Mazowiecki. Pak už následoval přesun do Litvy se zcela otevřenou „schengenskou“ hranicí na severovýchodě Polska. A mohl začít litevský program.

Sobota 21. září Kaunas Plateliai

Nonstop přesun přes Varšavu do Kaunasu (z Prahy celkem asi 1100 km). Posádka z Prahy volí odpolední prohlídku skanzenu, vzdáleného asi 20 km od Kaunasu, „přerovská“ část expedice volí město a nechává si více času na skanzen při zpáteční cestě. U pokladny skanzenu menší zádrhel, nestačili jsme si cestou vyměnit místní měnu („lity“), pokladní se zdá být nekompromisní, eura (byť v dobrém přepočtu) by prý musela komplikovaně měnit až ve městě, jinak než litevsky moc nerozumí, než jí vysvětlíme, že máme jen eura a vstupenky ani nepotřebujeme. Porozuměla a pochopila. Ve skanzenu tři větrné mlýny. Klasický sloupový mlýn, celodřevěný holand'an jen s podezdívkou z balvanů původem z kamenných morén ledovcového původu, vybíraných z polí nebo výkopů. Holand'an má tak jako většina dalších dochovaných mlýnů tohoto typu v Litvě vnější stěny tvořeny dřevěnými šindely. Bádáme nad materiálem, i něhož byly naštipány. Zaujal i malý mlýnek s osmiramenným rotorem z podélných desek. Ve skanzenu je i replika jurty, kterou si na Sibiř po ruské okupaci Litvy v čase II. světové války stavěli litevští vyhnanci, nákladní vagon, jimž byli na Sibiř transportováni a rozcestník s ukazatelem i kilometrůždi od břehů Leny do rodné Litvy: Lietuva - 10 000 km... A také památník těm, kteří se už domů nevrátili.

Za Kaunasm sraz obou posádek a společná cesta napříč Litvou na místo pobytu, odkud budeme další dny vyjíždět do okolí. Základnou se stává „farmstead“ penzion v obci Plateliai na území Žemaitijského národního parku, asi 50 km východně od Baltu. Velmi přátelské přijetí od hostitelů Julie a Broniusa Staponkai. Nabízí standardní ubytování za velmi příznivou cenu, kuchyňka k dispozici, parkování i posezení na zahradě co víc si přát? O volbě okruhů pro jednotlivé dny budeme rozhodovat podle počasí.



Vstup do skanzenu v Kaunasu



Mlýnek ve skanzenu v Kaunasu

Neděle 22. září Kurská kosa

Počasí přeje výletu na Kurskou kosu asi 100 km dlouhý severojižně orientovaný pruh pevniny v Baltu, poloostrov, začínající u Kaliningradu. Jižní polovina Kurské kose patří Rusku (stejně jako celá Kaliningradská oblast, vklíněná mezi Polsko a Litvu) a je strategickou základnou baltské flotily. Severní polovina Kurské kose je od jižní oddělena klasicky opevněným hraničním punktem, postaveným po osamostatnění Litvy (spolu s dalšími pobaltskými republikami bývalého SSSR). Od litevského břehu ji u města Klajpeda dělí méně než kilometrová úžina, kterou i s auty překonáváme malým trajektem.

Celá Kurská kosa je národním parkem. Je to unikátní přírodní výtvar, písčová duna 400 m až 4 km široká, na přelomu 18. a 19. století postupně osázená různými lesními dřevinami, které stabilizují povrch, zranitelný větry a srážkami. Malé rybářské vesničky, ale i na časy SSSR nebývale výstavné městečko Nida nedaleko ruské hranice, původně rekreační oblast pro ruské oficíry a generály. Oblast byla do osamostatnění Litvy nepřístupná i většině Litevců (stejně jako celá Klajpeda, bývalá ponorková základna s doky pro jejich stavbu a opravy, o do jednotlivých čtvrtí města se smělo jen na speciální propustky).

Na severním cípu poloostrova láká moderní delfinárium (loni bohužel v rekonstrukci), a kruhový pavilon s mořským akváriem a malý „skanzen“ s rybářskými loděmi. Doprava od trajektu je možná bryčkou taženou dvěma živými koňskými silami. Kurskou kosu jsme projeli po celé délce a pěšky přešli i napříč. Provázel nás silný vítr, ženoucí proschlý písek za západního břehu napříč kosou a předváděl nám názorně, jak tato krajina vznikala. Že je vítr na Kurské kose stálým společníkem, dokazují i místní umně vyrobené pestré korouhvičky, zdobící štíty tradičních dřevěných domků. U poutače k místnímu muzeu, které jich má desítky, pořizujeme „větrnou“ společnou fotografii před rozvinutými plachtami. Neplánovaným zpestřením večera na Kurské kose byla slavnost konce léta, spojená s pálením rákosových soch postavovaných v zálivu.

Pondělí 23. září bývalá sovětská raketová základna, Žemaitijská Kalvarija i skanzen

Po třech dnech s více než 1500 km v autech volíme kratší okruh „za humny“ naší základny v Plateliai. Dopoledním cílem je jen 15 km vzdálená bývalá základna sovětských raket středního doletu umístěných ve čtyřech podzemních silech. Nyní turistická atrakce, i s prohlídkovým okruhem podzemím, včetně vstupu do jednoho ze čtyř sil pro raketu. Expozice o historii a významu základny s dobovými ideologicky vyšperkovanými plakáty i panelem o srpnu 1968 v Československu. Tehdy (a předtím při tzv. kubánské krizi v říjnu 1962) byly prý rakety v nejvyšší pohotovosti a s ostrými hlavicemi připraveny k akci... Vzpomínky mrazí.

Trasa pokračuje územím národního parku do obce Žemaičiu Kalvarija (mohutný kostel, křížová cesta se zastaveními v dřevěných boudičkách, mnoho dochovaných dřevěných domků). Další zastávkou je skanzen v Tilšiai, asi 25 km V od naší základny v Plateliai. Je ale Pondělí, má zavřeno, správce však hostům zdaleka odemyká. Míříme (kupodivu) k větrnému mlýnu, opět holanďan se šindelovou stěnou i krytinou. Pod přístřeškem objevujeme starý stroj, sloužící (jak po chvíli bádání usuzujeme) k výrobě takových šindelů. Přemýšlíme, z jakého stromu dřevo pochází. Odhadujeme, že by to mohla být lípa (dřevo je lehké, světlé, a dobře se štípe). A před večerem máme konečně možnost za světla si prohlédnout „naši“ vesničku Plateliai. Opravují tu střechu kostela a ejhle, vyměňují právě šindele a máme tak vzorek starého i nového kusu. Stárnutím dostávají šindele šedomodrostříbný nádech a zajímavou „třepící se“ strukturu. Vyznavači chmele ochutnávají litevské pivo v místní cukrárně. Pivo se jmenuje se Švyturys (Maják) a je pitné. Takže ještě jedno a pak ještě jedno. A prodává se nejen v plechovkách klasického objemu 0.5 litru, ale také 1 pinta (0,568 litru). Takže pintu piva!



Větrné korouhvičky v muzeu



Společné foto před rozvinutými plachtami



Kryt raketového sila

Úterý 24. září Křížová hora, Šiauliai, větrné mlýny Šeduva a Pakalniškiu

Míříme k jedné z nejnavštěvovanějších turistických atrakcí Litvy. Hora Křížů je každoročně cílem statisíců věřících i turistů. Nevysoký pahorek je vyšperkovan nejspolehlivějším množstvím křížů, křížků i křížečků, kolik jich je? Určitě něco mezi mega a giga. Tradice tu žije od roku 1850. Za časů SSSR byly snahy kříže i pověst místa likvidovat, vše dvakrát zničil požár, poutníci však vždy horu a její úpatí znovu zaplnili. Kříž sem umístili i papež Jan Pavel II. při své návštěvě Litvy r. 1993 a také naši piloti Gripenů při své misi na letišti nedaleko města Šiauliai.

K pozemskému tématu větrných mlýnů se vracíme u městečka Šeduva se zděným větrným mlýnem, uvnitř přestavěným na restauraci. Vede k ní „cesta čertů“ siluety pekelníků s lucerničkami na stožárech osvětlení. Porovnávám stav mlýna s vlastními snímky z roku 1974 (39 let tomu nazad...), přibyl lesík, altán, na jídelníčku zůstaly „zepeľiny“: vezmi těsto z vařených brambor, přidej strouhané nevařené brambory, udělej něco jako oběžní rohlík (nebo model vzduchodolce 1:1000), plněný místo vodíku (nebo hélia, aby to nehořelo) masovou směsí nebo ovocnou náplní, posyp cukrem, polij smetanou, je to dobré, vydatné a těžko se pak zvedá od stolu.

U města Šiauliai zastávka u mlýna, který roku 1987 vyhořel a pak byl rekonstruován. Je vystaveno i ohořelé torzo hlavního hřídele a převodového kola. Město má příjemnou a živou pěší zónu a náměstí se slunečními hodinami, jemuž dominuje pozlacená socha lučištníka na 18ti metrovém pylonu. Na trase je ale ještě autentický mlýn, holanďan u obce Pakalniškiu. Roku 1974 ještě zcela funkčně sloužil ke šrotování obilí pro krmení, opět porovnávám fotografie, z časů dávných mám záběr i s mlýnářem. Mlýn je opraven a udržován v opravdu autentické podobě. Zajímavost v blízkosti mlýna je stožár s hromosvodem, převyšující o pár metrů mlýn. Navštěvujeme i místní skanzen.

Středa 25. září Za jantarem do Palangy, Klajpeda (a také jeden větrný mlýn cestou)

Cílem je především Palanga s muzeem jantaru. Cestou ještě krátká zastávka u větrného mlýna Lazdininkai (holanďan, s půdorysem osmibokého hranolu a lod'ovitou střechou, typicky „obložený“ šindelem. Jantar je typickým suvenýrem z Litvy, ať už v surové podobě (při trošce štěstí osobně nalezený na hranici příboje Baltu), nebo jako šperk. Jantar tu má i své muzeum v městečku Palanga. Expozice znázorňuje původ jantaru, jeho různé podoby i zbarvení v surovém stavu, způsob jeho zpracování i výsledné produkty, bižuterii, šperky, šachové figurky i se šachovnicí. Těšil jsem se, že uvidím i z jantaru splený model pásového traktoru, který se tu skvěl roku 1974. Smůla, část expozice je v depozitářích, probíhá totiž oprava poloviny zámku, v němž je expozice umístěna. Palanga je lázeňské městečko s rozsáhlým parkem a půjčovnou šlapacích čtyřkolek pro dva až čtyři pasažéry. A místo taxíků tu jezdí koně s kočáry!

Pak ještě prohlídka Klajpedy, někdo ještě jednou trajektem na Kurskou kosu. Klajpeda má historické jádro s hrázdnými kupeckými domy a sklady, uličky dlážděné kočími hlavami, nový a stále rostoucí obchodní i osobní přístav. Od moře silueta města dominuje „twin“ stavba kongresového centra a hotelu, jejichž stěny mezi sebou vytváří průzor v podobě velkého K jako Klajpeda.



Větrný mlýn u města Šiauliai



Větrný mlýn - restaurace Šeduva



Větrný mlýn Pakalniškiu

Čtvrtek 26. září okruh kolem Plateliai

Poslední den pobytu v Plateliai volíme trasu přes několik zajímavých míst východně od naší základny. V Salantai pozoruhodný neogotický kostel a na nedaleké vyvýšenině Alka, kam chodili místní uctívat pohanská božstva třeba i klobásami, malá kaplička. Cestou do města Kretinga zastávka u odbočky k obci Tinteliai s větrnou elektrárnou z 90. let, dnes už výkonnostně i technicky překonanou elektrárnami na mořské mělčině v Baltu, viditelnými na horizontu. Prohlídka města Kretinga (kostely včetně pravoslavného, park s tropickým skleníkem, areál s dřevěnými a kamennými objekty, včetně kamenného astronomického kalendáře a slunečních hodin. A také vodní mlýn, pro rovinatou Litvu vzácnější než mlýny větrné. Probíhá jeho rekonstrukce, a jak tabule hlásá, s podílem fondů EU.

Času je třeba využít, tak ještě několik zastávek při zpáteční cestě do Plateliai: rozlehlý zámecký park v Plungė s několika historickými paláci, staletými duby, oranžérií a botanickým ústavem, rozhledna s výhledem na jezernatou krajinu Žemaitijského národního parku a na okraji Plateliai místní muzeum se sbírkou masopustních masek, exponáty připomínající židovskou komunitu a dřevorezby - miniatury s výjevy ze života komunity v minulých staletích. Večer rozloučení s našimi hostiteli, děkujeme, v Plateliai bylo fajn, budeme vzpomínat na velmi přátelskou atmosféru od našeho trochu pozdně večerního příjezdu a pohostinnost.

Pátek 27. září, sobota 30. září Kaunas, Varšava

V pátek ráno startujeme k návratu. Zastávka v Kaunasu, posádky volí opačný program než před týdnem, přesun do Varšavy (GPS navigace si s námi opět trochu zalaškovala), nocleh ve Varšavě, v sobotu dopoledne prohlídka historického centra města a pak míří každá posádka zpět do svého východiště do Přerova a do Prahy. Večer si přes SMS dáváme na vědomí, že jsme vpořádku dojeli a že začínáme uvažovat o další expedici.

Expedice Lietuva malunai 2013 je za námi, ujeli jsme kolem 3000 km dvěma auty a závěrečná kalkulace nákladů nás docela příjemně překvapila: noclehy, benzin, nějaké vstupné a parkování i symbolické ocenění za opotřebování aut a řidičů přišlo na necelých 6 tis. Kč. Při cestě do Litvy se dá kalkulovat s náklady na stravování zcela porovnatelnými s cenami u nás. A také s přátelskou atmosférou, příjemnými lidmi, dobrými silnicemi, množstvím pozoruhodností, které nelze za týden pobytu stihnout, a proto ani nám nezbyl čas na Vilnius, Trakai a celou východní část Litvy.

Břetislav Koč



K jako Klaipeda



Kdo je pod maskou?



Stroj na štípání šindelů

Podzimní zasedání TM Brno

Ve dnech 19. 20. října 2013 se uskutečnilo podzimní výjezdní zasedání sekce Větrné mlýny při Technickém muzeu v Brně. Jeho součástí jako vždy byla v sobotu dne 19. 10. exkurze po větrných mlýnech tentokrát v oblasti jihovýchodní Moravy - opravený zděný větrný mlýn holandského typu (respektive jeho replika) v Jalubí (okres Uherské Hradiště), kde nás provázela starosta obce, dále rovněž zděný mlýn holandského typu, dnes nepřístupný, v Kunkovicích (okres Kroměříž) a vzorně opravený a provozovaný mlýn ve Chvalkovcích (okres Vyškov), a prezentovaný za účasti rodiny majitele i starosty obce. Součástí exkurze byla i návštěva Archeoskanzenu v Modré u Velehradu.

Vlastní zasedání sekce probíhalo v neděli 20. 10. 2013 v sídle Technického muzea v Brně Králově Poli. S hodnocením práce sekce a s jejími plány v dalším roce seznámil přítomné účastníky předseda sekce větrných mlýnů Ing. Jan Doubek, který vyjádřil i poděkování Technickému muzeu v Brně (v sekci zastupuje TM Miroslav Břínek) za pomoc a podporu činnosti sekce větrných mlýnů. Počet členů sekce k 19. 10. 2013 činil celkem 35 řádných a dva mimořádní členové. J. Doubek dále seznámil přítomné s finančním hospodařením sekce v roce 2013 a s čerpáním fondu obnovy větrného mlýna Spálov 2013. Plán programu sekce na rok 2013 byl z větší části splněn: proběhla propagace větrných mlýnů jako technické památky především účastí na Regiontours v Brně (v rámci stánku expozice Technického muzea v Brně), dále články v některých časopisech (Odersko, Turista). Největší akcí pomoci při rekonstrukci větrných mlýnů byla bezesporu v uplynulých letech obnova větrného mlýna ve Spálově, v roce 2013 se realizovala brigáda na obnově větrného mlýna v Přemyslovicích, sekce zajišťuje rovněž v současné době podporu obnovy dřevěného větrného mlýna v Borovnici. Byl rovněž vydán časopis sekce Hasačert č. 9. V roce 2013 se uskutečnil velmi zajímavý a organizačně perfektně připravený zájezd sekce do Litvy (poděkování patří B. Kočovi a J. Doubkovi), v roce 2014 je připravován zájezd do severní Francie. Na podzimním brněnském zasedání zazněly některé samostatné odborné příspěvky jako například: větrné mlýnky na severní Moravě, dále informace o nově postaveném větrném mlýně v Krchlebech (okres Nymburk) a o situaci s opravou větrných mlýnů v Kořenci, Přemyslovicích, Budišově, Borovnici a Ruprechtově. Po skončení programu sekce následovala pro zájemce společná prohlídka výstav a nových expozic Technického muzea v Brně.

Lubomír Procházka



Brigáda Přemyslovice



Po velkém úspěchu naší činnosti tj. dodělání větrného mlýnu ve Spálově, byla mezi našimi členy velká chuť v brigádách pokračovat i v dalších letech. Kromě společné užitečné práce je to i krásná příležitost k setkání. A když nám něco nového roste pod rukama, je to ten nejhezčí pocit.

Proto i v roce 2013 jsme hledali, kde bychom mohli společně pomoci. Nakonec jsme se sešli poslední srpnový víkend v Přemyslovicích na mlýně u Pavla Hajkra. Pavel před časem koupil zařízení malého větrného mlýnku s turbínou a to stále čekalo na svoje oživení.

Sešlo se nás devět. V sobotu se nám dařilo, počasí bylo dobré a tak jsme postavili kostru mlýnka a očistili a nakonzervovali všechny kovové části (větrné kolo, hřídel atd.). Bohužel v neděli od rána pršelo, takže nešlo pokračovat v odeskávání mlýnku. Vztyčili jsme tedy za deště pouze stožár větrné turbíny a museli se rozjet.

Pokračování práce už je na Pavlovi. Ale pokud mu to nepůjde, tak přijedeme znovu. Bylo nám u Hajkrů velice dobře, vzorně se o všechny brigádníky starali. A mnozí si mohli opět zopakovat romantický nocleh ve větrném mlýně. Takže na shledanou na další brigádě.

Jan Doubek



Krátce z Ruprechtova

Výstava ve Větrném mlýně v Ruprechtově

V roce 2013 oslavil Větrný mlýn s Halladayovou turbínou v Ruprechtově 140. výročí svého vzniku. Poprvé zde byly vystaveny nejdůležitější dokumenty, dopisy a fotografie z historie mlýna, které dosud nebyly nikde zveřejněny a jsou kompletní pouze v soukromém archivu. Pro velký zájem se bude výstava opakovat.

Mlýn bude možné navštívit každý říjnový víkend od 14 do 17 hodin. A také od 5. října 2014 do 27. dubna 2015 po předchozím objednání min. 10 osob.

tel. číslo 739 883 277, e-mail : mlyn.ruprechtov@seznam.cz



Oprava větrného kola

Na základě prohlídky bezprostředně před započatím prací, došlo k dohodě s tesařskou firmou Jana Hasoně ze Sloupu, o opravě větrného kola z lešení postaveného u mlýna. Podle původního plánu za použití jeřábu by nebyla zaručena bezpečnost při snesení hlavních trámů kormidel. Trámy byly v horším stavu než byl předpoklad, napadené hnilobou zevnitř, což při vnější prohlídce nebylo patrné.

Proto došlo k náročné demontáži větrného kola z lešení, snesení jednotlivých dřevěných částí a po dokončení kompletní demontáže k dovozu nových dřevěných částí z tesařské dílny. Jednotlivé prvky byly dopraveny na laně přes lešení na ochoz k větrnému kolu, odkud byla postupně, dle povětrnostních podmínek, prováděna montáž kormidel. Také byl proveden nátěr kvalitní lazurou OSMO, odstín patina. Opravu větrného kola na podzim roku 2013 podpořil JMK.

Motto:

„Záchrana technických památek, je možná, jen pokud se podaří dát jim nové využití, jejich potřeba jako technického monumentu se snadno vyčerpá.“

Prof. Ing. Arch. Emil Hlaváček, předseda sekce ochrany průmyslového dědictví NTM k výstavě „Dvanáct let poté“ - Staroměstská radnice v Praze, rok 2001.



Svatba ve větrném mlýně

Snažíme vyhovět velkému množství zájemců o pronájem mlýna ke svatebním obřadům...

Jen ty menší, prosím...



Větrný mlýn Ruprechtov, Sládkovi

Větrné mlýny na Hlučínsku

V oblasti Hlučínska se zatím podařilo najít 16 lokalit, kde jistě, nebo velmi pravděpodobně stával větrný mlýn. Z toho 11 lokalit je podle Buriana, dalších pět bylo nalezeno studiem historických map. Bohužel nelze v této oblasti využít mapy vojenských mapování, neboť větší část Hlučínska byla k České republice připojena až na základě mírových dohod v roce 1920. Počet nalezených lokalit je malý, byly oblasti s daleko větším výskytem. V okrese Nový Jičín bylo větrných několiknásobně více a v okresech Frýdek-Místek a Karviná byly stovky malých větrných mlýnků s turbínou. Tento počet nemusí být konečný, mohou se objevit lokality další. Větrné mlýny také nestály celou dobu svého provozu na stejném místě. Větrný mlýn německého typu šlo rozložit, naložit na cca 10 povozů a převést na nové místo. Ještě větrného pohonu v oblasti Hlučínska využívala i větrná čerpadla na vodu. Podařilo se nám doložit existenci pěti takových čerpadel. Přehled nalezených lokalit větrných mlýnů:

Obec Bohuslavice (Burian neuvádí)

O větrném mlýně, který stál na jihu, těsně u obce směrem u cesty na Kozmice,, víme pouze z mapy z roku 1931. Obec Bolatice (Burian č. 33, 34, 35) má tři lokality, kde stával větrný mlýn. Lok. 33.: větrný mlýn německého typu stál na jihovýchodním okraji obce a doložen je poprvé v roce 1880. Jedná se o mlýn, který se nacházel nad bývalou pískovnou, v místě, kde je nyní obecní lesík (před potokem Opusta).

Lok. 34.: větrný mlýn neznámého typu stál na jihozápad od obce, doložen je roku 1878

Lok. 35.: větrný mlýn německého typu stál těsně u obce na jejím severovýchodním okraji, doložen je roku 1890, kdy jej vlastnil Jakub Blokeš, v roce 1928 je jako majitelka uvedena Jana Blokešová.

Všechny tři mlýny můžeme dobře vidět na výřezu z mapy Opavy a okolí z roku 1931.

Obec Hošťálkovice (Burian č. 151)

V roce 1840 k Hošťálkovicím patřil dvůr, větrný mlýn, pila, lihovar, kamenolom a hostinec. Mlýn stál na severozápadě, těsně u okraje obce. Doložen je roku 1874, a znovu v roce 1924 na speciální mapě Opavska. Z obecní kroniky víme, že fungoval do roku 1910, kdy skončil provoz. Jako mlynář je v tomto roce uveden Valentin Grobec, který bydlel na č. p. 33. V místní kronice je i zápis, že po ukončení provozu byly mlýnské kameny upraveny na koryta. Jediný nalezený snímek je na pohlednici z roku 1905.

Obec Chlebičov (Burian č. 166)

Větrný mlýn neznámého typu stál na jihovýchodním konci obce.



Obec Chuchelná (Kuchelná) (Burian č. 249)

Větrný mlýn neznámého typu stál východně od obce u vodního mlýna. Doložen je v letech 1878 a 1890.

Obec Kobeřice (Köberwitz) (Burian č. 223)

Větrný mlýn neznámého typu stál východně od obce, doložen je v roce 1878.

Obec Oldřšov (Burian č. 372 a neoznačený)

Burian uvádí větrný mlýn německého typu, který stál na jihozápad od obce a poprvé je doložen v roce 1736. Podle pohlednice z roku 1920, kde jsou nakresleny větrné mlýny dva s popiskem „Hadamtziks Mühlen, se lze domnívat, že v této obci stály větrné mlýna dva těsně vedle sebe. Byly pravděpodobně zbořeny po první světové válce a na jejich místě byl za 1. republiky postaven tzv. Finanzhaus – Finanční dům.

Obec Služovice (Burian č. 498)

Větrný mlýn neznámého typu stál na jihovýchodním okraji obce, kóta 298.

Obec Sudice (Burian neuvádí)

Větrný mlýn německého typu stál na jižní obce, po levé straně cesty do Rohova (na Rohovském kopci). Mlýnářem byl "bratranec Janík". Fotografie nalezená v kronice obce pochází z let okolo roku 1930.

Obec Štěpánkovice (Burian č. 560)

Větrný mlýn neznámého typu stál na severozápadně od obce. Postaven byl v roce 1869 Jakubem Ritzkou. V roce 1929 vlastní mlýn František Obrusník. Mlýn, který stál v Mlýnské ulici, vyhořel při osvobození 16. 4. 1945.

Obec Třebom (Burian 581 a neoznačený)

Z německých kronik je zřejmé, že v obci byly dva větrné mlýny německého typu. Jeden stál na severovýchod a druhý na severozápad od obce. První zmínka o obou je z roku 1871. Nejstarší fotografie je okolo roku 1940, z doby, kdy už oba mlýny byly mimo provoz. V kronice je i fotografie posledního mlýnáře Johannese Beyera s manželkou Marií rozenou Kleinovou z roku 1918 – 1920. Mlýnář zemřel v roce 1955 v Německu.

Obec Závada, (Burian neuvádí)

Mlýn postavil asi v 70. letech 19. století Josef Bizoň, syn mlýnáře Fabiána Bizoně z Bělé. Jak se mu tam vedlo, nevíme. Jako „větrný mlýnář“ je zmiňován až při své smrti 11. října 1897 ve věku 60 let a 7 měsíců, přičemž v záznamu je dost kuriózně uvedena příčina smrti neznáma. Pravděpodobně zemřel ve svém osamoceném mlýně bez přítomnosti kohokoliv druhého a jeho mrtvola byla nalezena až dodatečně. Jeho syn mlýnář Adolf Bizoň zemřel 27. září 1902 stár 34 roků - měsíců na tuberkulózu po jeho smrti zřejmě činnost větrného mlýna ustala.



Větrná čerpadla

Obec Hat' (dvě čerpadla)

Větrné čerpadla stálo na jihozápadním okraji obce směrem na Darkovice. Stožár druhého čerpadla stojí u východního okraje obce.

Město Hlučín (dvě čerpadla)

V letech 1912-13 byla postaveno firmou KUNZ větrná turbína na vlakovém nádraží pro čerpání vody do nádrží. Ještě dnes stojí větrné čerpadlo na Vinné hoře.

Obec Kravaře - větrný motor čerpadla stál kousek od kostela, jak je vidět na pohlednici z roku 1900.

Větrné mlýny v okolí

V oblasti Hlučínska se bohužel nedochoval žádný větrný mlýn. Možnost prohlédnout si tento druh technické památky je však možné v nedaleké obci Litultovice-Choltice, kde větrný mlýn německého funguje jako veřejnosti přístupné muzeum. Dále stojí nepřístupný větrný mlýn německého typu v obci Hlavnice a v Horních Životicích. Nejbližší stavbu větrného mlýna holandského typu najdeme v Brušperku nebo v Lichnově, ovšem bez možnosti prohlídky interiéru. Nic z technického vybavení těchto mlýnů se nedochovalo.

Závěr

V článku jsme uvedli všechny lokality a informace, které se nám podařilo důvěryhodně prokázat. Například, jsme narazili na poznámku, že v Chlebičově stával i větrný mlýn holandského typu. To se nám ale nepodařilo důvěryhodně prokázat. Pokud by někdo z čtenářů mohl naše informace čímkoliv doplnit nebo zpřesnit, budeme mu velice vděční.

Jan Doubek, Karel Mlýnek,



Pomozte nám postavit větrný mlýn



VEŘEJNÁ SBÍRKA

"Výstavba repliky
větrného mlýna
v Borovnici"

číslo účtu
258808410/0300

Sbírka pořádá OBEC BOROVNICE,
okres TRUTNOV

Osvědčení o konání veřejné sbírky vydal
Krajský úřad Královéhradeckého kraje
pod č.j. 8200/VZ/2013-2

Zastupitelstvo obce Borovnice rozhodlo na základě stavu zbytků větrného mlýna, který je uložen ve skanzenu v Kouřimě, že vybuduje repliku větrného mlýna. Protože se nejedná o původní památku, ze které nezbylo již téměř nic, byla replika jedinou volbou. V roce 2009 zpracoval Ing. Arch. Petr Dostál projekt a 20.8.2010 nabylo právní moci stavební povolení na tuto stavbu. V roce 2011 byla stavba zahájena výstavbou parkoviště, komunikace a opěrné zdi u větrného mlýna. Na tuto akci Obec Borovnice obdržela dotaci z Programu obnovy venkova Královéhradeckého kraje. Celkem bylo proinvestováno 611.921 Kč. Poté jsme se pokusili získat prostředky ještě z několika programů, nikde jsme však neuspěli. Zastupitelstvo obce proto rozhodlo o konání veřejné sbírky, která by nám měla pomoci znovu postavit větrný mlýn v Borovnici. Pro realizaci potřebujeme získat zhruba 3 miliony korun. Chtěli bychom Vás všichni, kterým není lhostejný osud tohoto ojedinělého projektu na navrácení technického skvostu Čech, požádat o jakýkoliv příspěvek na konto uveřejněné na úvodní stránce. Všem za poskytnuté dary předem děkujeme.

Obec Borovnice
Borovnice č. 39
544 77 Borovnice
E-mail: obec@borovnice.cz
Web: www.borovnice.cz

Historie větrného mlýna

Poslední ze čtyř v řadě stojících na návrší nad Borovnicí postavil v roce 1846 Augustin Četovský domkář z čp. 189 ve Velké Borovnici. Jeho syn Josef provozuje mlýn do konce 19. století z ekonomických důvodů mlýn prodává německému mlynáři Augustinu Hackelovi, jehož rodina vykonává mlynářskou činnost až do odsunu v roce 1946.

Po odsunu zůstává mlýn opuštěn a tím se stává terčem vandalů, kteří se navíc podepisují na jeho pozdějším stavu.

Přes veškerou snahu MNV v Borovnici se nedati tuto vzácnou památku uchránit a ani nelze nalézt pomoc u nadřazených orgánů, což je ONV v Trutnově a ani u orgánů Státní památkové péče.

Je smutné, že tento mlýn vzdoroval dvěma světovým válkám a nejednomu vojenskému tažení, ale neustálé tláčení nových mladých osídlenců a byrokratické rozhodnutí o jeho převzetí do skanzenu, který se nikdy nepostavil.

Tak přišla Borovnice a Čechy o jediný větrný mlýn německého typu.
(celodřevěného, otočného podle své osy)



Větrný mlýn v dílně karpentářské



Mlýnský Hackel a mlýnská



Mlýnský větrný technický



Větrný mlýn (Borovnice 1. a 2. mlýn)



Stavba mlýna v roce 1946



Parkoviště 2011

Pro obnovu větrného mlýna bylo v roce 2004 založeno občanské sdružení Větrník, které je náleženo do sekce Větrné mlýny při Technické muzeu v Brně.
Toto sdružení sdružuje občany, kteří se aktivně podílejí na činnostech směřujících k obnově větrného mlýna.
Kontakt: Jol. Chvojková, předseda sdružení
E-mail: pra.chvojkova@seznam.cz

Dobrou noc ve větrných mlýnech



Náhodný objev znaku města Horning s vodním kolem a zejména s větrným mlýnem viz fotografie a reprodukce) mne dovedl až ke stránce cestovky, která se specializuje na pronájem ubytování ve větrných mlýnech, viz

[Http://www.travel-quest.co.uk/blue/bd_special_wind.htm](http://www.travel-quest.co.uk/blue/bd_special_wind.htm). Právě v Horningu (Norfolk, Velká Británie) je jeden z objektů, nabízených v katalogu agentury.

V současné době je v nabídce celkem 28 objektů, z toho 25 v Evropě (UK 11, FR 6, NE, BE, EL po 2, PO a GE po 1), a další tři jinde po jednom v USA, Austrálii a v Karibiku. U jednotlivých objektů jsou uvedeny přímé odkazy na jejich www stránky, kde jsou i bohaté fotogalerie exteriérů a interiérů objektu. Kdo chce, může si tedy zabývat nad autenticitou objektů, jejich více či méně retrostylým nebo moderním vybavením, zauvažovat nad cestou za některými z nich, případně o dovolené strávené přímo na místě.

Až (asi až ve svých druhých životech) zbohatnem, koupíme si vrtulník a uděláme expedici alespoň po všech evropských větrných hotelech a všechny nocihy budou právě v nich.

Břetislav Koč

Informace o členské základně

V roce 2013 jsem měli **35 členů**, čestnými členy jsou paní Therese Bergmann a pan Luděk Štěpán.

Výbor sekce: Jan Doubek, Břetislav Koč, Radim Urbánek, Petr Veselý, Eva Svobodová

Členské příspěvky na rok 2014: 300,- Kč, č. účtu 670100-2201551756/6210.

Vítáme mezi sebou nové členy a to **manžele Tuzarovy** z větrného mlýna v **Krchlebech** na Nymbursku.

Tento mlýn si vlastními silami postavili (sehnali 40 tisíc starých cihel) během dvou let. Mlýn holandského typu je třípatrový a je vysoký 12 metrů a průměr má 6,5 metru. Ještě zbývá usadit vodorovnou hřídel val a vyrobit perutě. Manželé Tuzarovi plánují, v prvním patře bude stylově vybavená šalanda a ve druhém expozice starých, mizících řemesel. A v příštím Hasačertíkovi bude i delší reportáž o stavbě krchlebského větráku.



Povětrná UNIZAKUŠÍ

Nelekejte se ani se netešte, že jsem za větrem hnanými pohybovadly zajel do Japonska, i když to tak podle titulku může vypadat, Jen se mi časem sešlo pár větrem hnaných UNIKátů, ZAJímavostí, KURiozit či vylomených ŠÍleností. Proč se o ně nepodělit?

Víme, že vítr napínal plachty jednoduchých plavidel primitivních civilizací, stejně jako plachetnice objevitelských cest nebo supermoderní jachty miliardářů (to ovšem za nemalé asistence počítačů, servopohonů, radarů, sonarů atd...). Vítr dával energii mlýnům na obilí, koření, kůru, minerální barevné hlinky, čerpadlům, lisovným oleje, nebo výtahům pro hlubinnou těžbu. Všem těmto více či méně úspěšným aplikacím využití větrné energie se však vymykají zařízení, která budou popisována v následujícím článku a možná i seriálu.

ZAJímavost z rakouské vinice: větrný ptakoplaš

Ani se neptejte vinařů, jaký je jejich vztah k ptactvu. Asi byste je – v lepším případě – jen rozladili. Zralé hrozny některým ptákům chutnají a vůbec přitom neřeší, že vinaře připravují o polotovary k mnohem vznešenějšímu produktu. Že se vinař kolem keřů révy celý rok plahočil, od řezu ještě v čase mrazů, přes hlídání nástupu chorob a škůdců a zásahy proti nim, až po sklizeň a rychlé zpracování zralých hroznů, pokud je právě ptáček zpěváček neozobou.

Vinaři proto vymýšlejí v době zrání révy všechno možné i nemožné, aby okřídlenec ze svých vinic odehnali. Plaší je například ohlušujícími rány karbidových děl a v Rakousku jsem u Neziiderského jezera viděl od rána do večera létat malé sportovní letadlo, které svými průlety nad vinicemi neustále plašilo hejna špačků, to se všichni vinaři spojili a to létání si společně zaplatili. Zajímavý „ptakoplaš“ s větrným pohonem je také z Rakouska. Zařízení vydává při větru klapavý zvuk, to když osa rotoru pohybuje dřevěnými kladívky a ta klepou a klepou, někdy rychleji, jindy pomaleji, jak se větru zachce. Nepravidelnost chodu a tím i zvuků je možná výhodou při plašení špačků, dokud ovšem vítr fouká.



Větrný ptakoplaš z rakouských vinic. Podobný ještě nedávno fungoval ve slovinském Mariboru ve viničné trati Piramida

Větrný pluh – opravdová Šílenost č. 1

Před několika roky otiskl maďarský časopis, věnovaný technickým veteránům článek, o bezesporu pozoruhodném vynálezu Pásztor László, který se svými bratry Ferencem a Zsigmondem přihlásil na Maďarský královský patentový úřad pod číslem 70630. Jako datum vynálezu článek uvádí 3. duben 1916. Na převratný vynález svého děda vzpomíná ve zmíněném článku jeho vnuk, Csótó Mihály.

Podle popisu v uvedeném časopisu je základem vynálezu montáž větrného kola na pluh. Otáčky větrného kola jsou pomocí lanového převodu přenášeny na kola pluhu. Autor popsal i způsob, jak je možné pluh řídit a regulovat i hloubku orby. Vynálezce údajně sestavil i prototyp, který samotného konstruktéra příjemně překvapil, leč nakonec k němu přece jen připojil i postroj pro koně. Kolik toho skutečně zoral, článek neuvádí. Přesto dostal vynález registraci.

Pluh, poháněný při orbě větrnou energií je jistě myšlenka velmi zajímavá, kdyby zařízení mohlo vzhledem k mechanismu a energetické náročnosti orby vůbec fungovat...

A v tom je právě háček, fyziku lze jen těžko ošálit. Už první pohled na celou vyobrazenou konstrukci vzbudil mé podezření. Pluh má tři radlice, potřeboval by alespoň 20 kW výkonu traktoru. Průměr rotoru lze odhadnout na 3 metry. Není patrný nějaký výraznější převodový poměr lanového převodu. A hlavně: potřebného výkonu pro orbu třemi radlicemi nemůže rotor daného průměru při běžných rychlostech větru dosáhnout. Teoreticky by to bylo možné snad jen při víchřici, mělo by to však další háček:



pokud by se celé zařízení pod nápořem větru nepřevrátilo, a nějakým zázrakem by dokonce oralo, tak by byla zpracovaná půda bezesporu odvanuta někam do dále v maďarské pusztě.

O posouzení jsem požádal i odborníky z České zemědělské univerzity. Profesor Fábry, jemuž se kopie článku i vyobrazení dostala do rukou, článek prostudoval a byl upřímně potěšen i pobaven a jednoznačně konstatoval, že takové zařízení opravdu fungovat nemůže. Vynálezce odhalil coby maďarského kolegu Jára Cimrmana, nebo že by to bylo dokonce inkognito samotného českého génia? Pikantní je, že vnuk vynálezce nepochybuje o genialitě svého prapředka (a o své vlastní jistě také) a hodlá myšlenku realizovat. Ať se tedy třesou výrobci moderních pluhů a traktorů slavných a renomovaných značek...

Děkuji ing. Kuchtové z ČZU za zprostředkování posudku prof. Fábryho a Ivanu Sládkovi za zprostředkování odborného překladu článku.

Břetislav Koč

Informace o změně adresy!

Vážení chtěl bych Vám oznámit, že jsem zakončil svoji pracovní kariéru a odcházím na odpočinek. Tedy z práce, nikoliv od větrných mlýnů. Na ty snad budu mít teď více času. Proto bych Vám chtěl oznámit změnu adresy a telefonů a požádat vás, abyste si je poznamenali.

Starý telefon 606-778-617 už prosím **nepoužívejte**, má ho můj nástupce v práci. Děkuji.

Doubek Jan

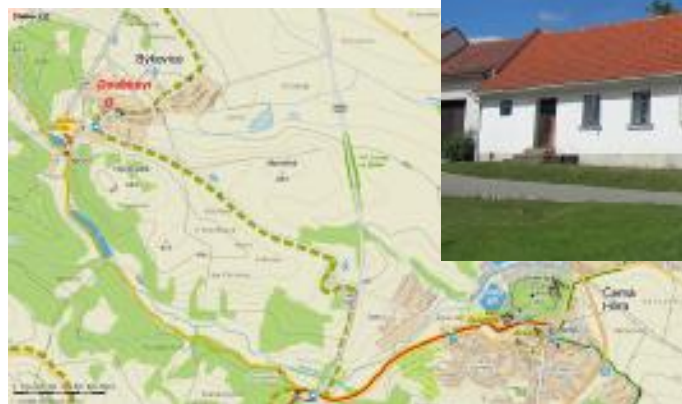
Býkovice 18

679 71 pošta Lysice

tel. 727 896 058

GPS: 49°25'51.280"N, 16°32'11.853"E

V Býkovicích ve mlýně jsme se sekci byli před dvěma lety. Takže většina z vás ví, kde to je. A pokud pojedete okolo, tak vězte, že jste vždy vřele zváni k návštěvě a mlynářským hovorům.



Odkud je ta pohlednice?

Kdo pravidelně sleduje na aukčním portálu Aukro nabídku pohlednic s tematikou větrných mlýnů určitě potvrdí, že nejfrekventovanější je pohlednice se záběrem větrného mlýna od vydavatele Grafo Čuda Hollice. Jenže lokalizace vyfotografovaného objektu je ztížená různým označením na rubu pohlednice. Zaregistroval jsem už lokalizaci Horní Řečice, Moravská Třebová, Milovice, Bílovec, Borovnice, Butovice nebo „u Opavy“ – je možné si vybrat. Některé pohlednice jsou bez jakéhokoli popisu na rubu, jiné mají text např. „Pozdrav z Milovic“ – námět tedy zjevně sloužil jako ilustrativní pro více vydání pohlednic v rozpětí až dvou desetiletí.

Záběr sám, který byl pro pohlednici použit, lokalizaci nijak neumožňuje. Fotograficky je to bezesporu zajímavý kompozičně minimalistický záběr, leč geograficky totálně neidentifikovatelný.

Poprvé jsem pohlednici zaregistroval s lokalizací Horní Řečice, jenže – zkuste obec tohoto jména najít na mapách nebo na soupisu obcí. Chytrý počítač se jednou při zadávání asi zamyslel a při zadávání Horní Ře... vyhrkl dokončení ...dice. Tedy - Horní Ředice. Heureka! Ta obec existuje a je dokonce nedaleko Holic – sídla vydavatele pohlednice. Ale objevovaly se stále nové pohlednice s dalšími výše uvedenými lokalitami.

Nadějnou stopu přinesla korespondence s panem Richardem Samiecem, nabízejícím tuto pohlednici s lokalizací Bílovec, což ale není na jejím rubu uvedeno. O tom, že jde o Bílovec, získal informaci od p. Vaška Petera, autora knihy o Bílovci. Protože jsem již dříve na Aukru našel nabídku s jiným záběrem větrného mlýna u Bílovce i s městem v pozadí, pokusil jsem se obě pohlednice porovnat. Na druhé pohlednici je však mlýn vyfotografován z opačné strany, leč některé znaky by přesto mohly právě tuto lokalizaci potvrdit.

Nejnápadnější je atypické zakončení vnitřní příčné hrany křídla (jeho výplně) ve tvaru trojúhelníku. Další identifikační znaky mohou být jen pomocné, neboť se častěji opakují u jiných mlýnů, Shoduje se počet příček v rámech (12). Zajímavé je i ponechávání tří vnitřních výplní křídel při „zaparkovaném“ stavu rotoru (i když na fotografii z Bílovce jsou na dvou rámech 1 a 3 výplně navíc). Rámy mají mírně lichoběžníkový tvar, křídla v dolní úvrati sahají téměř k zemi. Také svažitá konfigurace terénu je na pohlednici i fotografii ze sborníku podobná. A možná ještě jeden superdetail: Ze šalandy na zadní straně mlýna vyčnívá na pohlednici nějaká konzola, možná komínek nebo jeho držák, ještě méně nápadně avšak ve stejné výšce vyčnívá nějaký podobně vysvětlitelný prvek i na porovnávacím záběru na fotografii.

Netvrdím, že mám stoprocentní pravdu. Spíš chci vyprovokovat diskusi. Co dál? Více hlav více ví, více očí více vidí, proberte své sbírky pohlednic a fotografií sloupových mlýnů, a když se na podzim sejdem, bude nad čím bádát. Téma je naznačeno a je bezesporu zajímavé.

Břetislav Koč

Poznámka na závěr

Víme, že již Václav Burian se zabýval okrajově pohlednicemi jako možným pramenem k historii větrných mlýnů. V samostatném článku ve Zprávách krajského vlastivědného ústavu v Olomouci v roce 1982. Jinde ve své bibliografii uvádí tuto pohlednici jako fotografii větráku v **Horních Ředících**. Jakým způsobem k tomuto zjištění došel nevíme, ale patrně se také nechal „zmást“ vydavatelem (Grafo Čuda Holice). Nicméně toto vydavatelství vydávalo pohlednice z motivy z celého území Čech, Moravy, ale i Polska a Německa.

Mnohem později se na Aukru objevují velmi často exempláře této pohlednice se zkomoleným názvem Horní Řečice. Ostatní názvy už pouze vycházejí z razítka poštovního úřadu na rubu pohlednice. Břeťovo pátrání je zajímavé a velmi nadějně. Že bychom se konečně dozvěděli odkud tato pohlednice skutečně je? **PV**



Pohlednice s větrným mlýnem vydavatel Grafo Čuda Holice v Čechách

Větrný mlýn u Bílovce na jiné pohlednici s vyznačením detailu vnitřní hrany křídel



Větrný mlýn nebo kýč? III.

Vážení kolegové, možná si vzpomenete, že v prvních číslech Hasačerta jsem Vám přiblížil několik nepříliš zdařilých pokusů o repliky větrných mlýnů. Prvním byl dřevěný větrný mlýn v soukromém skanzenu v Červeném Újezdě nedaleko Prahy, který spíše připomíná ty stavbičky do zahrady, které můžete zakoupit spolu s trpaslíky blízko našich hraničních přechodů a s větrným mlýnem má opravdu pramálo společného. Druhým pak zděná rozhledna Bukovanský mlýn u Kyjova, který se svojí hmotou vymyká jakémukoli typu mlýna u nás a větrné kolo je na této rozhledně jakoby navíc. Třetím byla replika větrného mlýna v Podkrušňohorském zooparku k němuž předlohou stál mlýn v německé obci Reichstätt. Stavitelé se však dopustili při stavbě mnoha chyb. Dalšími dvěma byly Halladayovy turbíny ve Znojmě a Olomouci, které slouží jako reklamní poutače.

Dnes vám chci představit megalomanský projekt holandského dřevěného větrného mlýna na Sv. Anně u Dobříše. Celá stavba atypického obytného satelitu, jemuž bude vévodit větrný mlýn, je financována ze soukromých zdrojů. Finance na stavbu přibývají s počtem odkoupených parcel. Hlavními staviteli jsou Tomáš Hrazdára a Ing. Arch. Pavel Vandas s partou dalších nadšenců. Předlohou tohoto mlýna je holandský mlýn se zděným suterénem pod úroveň terénu. Pokračuje zděné přízemí a dřevěná (modřínové dřevo) nástavba s otočnou střechou. Přibližné rozměry jsou: výška budovy se střechem bude 12,5m, s pahorkem 17m, průměr kuželové budovy u paty 5,5m, u koruny 3,5m, průměr větrného kola 21m. Mlýn má mít plně funkční vnitřní zařízení s mlecím složením. Názor na stavbu si udelejte z přiložených fotografií.

Dobříšským nelze upřít zápal pro svůj klukovský sen a smysl pro detail. Jejich záměrem je postavit repliku větrného mlýna včetně tématicky adekvátních okolních obytných budov, nicméně tradiční řemeslné postupy zaplakaly stejně jako třeba v muzeu větrných mlýnů v německém Gifhornu. Největším průvihem je ale ten fakt, že si stavitelé vybrali holandskou architekturu a chtějí ji importovat do České kotliny. Patrně za to mohou holandští předci stavitele. V našich podmínkách však působí hmota této obří stavby naprosto nepatřičně a mohu jen zopakovat, jako u výše uvedených „kýčů“, že velmi podstatným způsobem deformuje pohled laické veřejnosti na větrné mlýny v českých zemích. Už vůbec nechápu stavební úřad, který vydal povolení ke stavbě. V Karlových Varech nám rostou pravoslavné kostely a ruské vesničky dřevěné, na Dobříšsku zase hollandsche windmuhle. To hraničí až s totální neúctou k našim technickým památkám a naší architektuře celkově.

Stavitelům přeji ať se jim dílo podaří a tím rozšíří počet větrných „kýčů“ u nás.

Zdroj:

www.vandas-building.com/?page_id=351

Coloraaa.rajce.idnes.cz/Vetrny_mlyn/

Petr Veselý



HASACERT^{ík}

Příležitostný zpravodaj sekce větrné mlýny při kruhu přátel Technického muzea v Brně.

Texty jsou přetiskem článků serveru www.povětrník.cz.

Autoři:

Jan Doubek, Petr Veselý, Břetislav Koč, Karel Mlýnek,
Jiří Chvojka, Lubomír Procházka, Blanka Sládková

NEPRODEJNÉ - Určeno pro interní potřebu sekce!

Omezený náklad: 50 ks.

